

FIZIČNA GEOGRAFIJA KRASA

Uroš Stepišnik: Fizična geografija krasa. Znanstvena založba Filozofske fakultete in Oddelek za geografijo, 143 str. Ljubljana, 2011

Drugi letošnji geografski učbenik, ki ga je izdala Znanstvena založba Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani, je *Fizična geografija krasa*, prvenstveno namenjen študentom geografije na prvi stopnji študija. Doslej je bila kar precejšnja težava študentov, kako se znajti v obilici geografske in druge literature o krasu, ki je raztresena po obsežnih monografijah, zbornikih in množici domačih in tujih znanstvenih revij, ta učbenik pa v zgoščeni obliki lepo podaja temeljne fizičnogeografske značilnosti krasa.

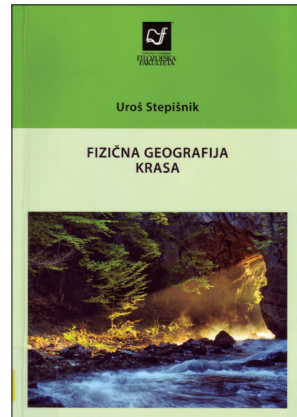
Vsebine so predstavljene v osmih zaokroženih poglavjih, ki so zasnovana tako, da uporabnika vodijo od osnovnih definicij (poglavji Definicije krasa in Tipi krasa), specifičnih značilnosti kamnin, na katerih se razvije kras (Kraške kamnine), prek ključnega procesa geomorfnege procesa zakrasevanja (Raztapljanje kraških kamnin) do poglobitvini značilnosti kraškega geomorfnege sistema (Kraška hidrologija, Jame, Kraško površje).

Za celovito razumevanje krasa in današnjega krasoslovja je v učbeniku nujno potrebno krajše, a pregledno napisano poglavje o zgodovini krasoslovja kot znanstvene vede, saj se je njegov razvoj začel prav na slovenskem krasu. Avtor poseže daleč nazaj v 18. st., vse do Valvasorjevih opisov naravnih redkosti v takratni Vojvodini Kranjski. Prav njegovi opisi Cerkniskega jezera in drugih kraških pojavov so spodbudili zanimanje znanstvenih krogov za tovrstne pojave, ki so jih najprej preučevali na našem, klasičnem kraškem območju med Vrhniko in Trstom.

Raztapljanje karbonatnih kamnin, predvsem apnencev in dolomitov, je poglobitvini proces nastajanja površinskih in podzemnih kraških oblik, na študentom razumljiv način prikazan v petem poglavju. Dobro so pojasnjene osnovne kemijske reakcije med karbonatno kamnino in vodo z raztopljenim ogljikovim dioksidom ter glavni dejavniki, ki vplivajo na te procese (temperatura, hidrostatični tlak, koncentracija ogljikovega dioksida v zraku in prsti, itd.).

Naslednja tri poglavja se ukvarjajo s tremi glavnimi skupinami kraških pojavov: vodami ter podzemnimi in površinskimi kraškimi oblikami. Tudi tu so na pregleden način najprej predstavljeni osnovni znanstveni termini, nato ključni procesi in oblike – rezultat delovanja teh procesov in najrazličnejših okoliščin, v katerih potekajo in od česar je v veliki meri odvisna velika raznolikost teh pojavov. V poglavju o kraški hidrologiji so na zelo razumljiv način predstavljeni povezanost vodnih pojavov s hidrografskimi conami ter glavni načini polnjenja (ponikve, ponori) in praznjenja kraškega vodonosnika (izviri).

Jame so gotovo ena največjih posebnosti kraškega sveta, a je njihovo izjemno raznolikost težko predstaviti na pregleden in razumljiv način. Po uvodnih razlagah nastanka jam jih je avtor razdelil na štiri skupine (jame freatične cone, jame kontaktne krasa,

jame vadozne cone in hidrološko neaktivne jame), v nadaljevanju poglavja pa pojasnil še različne vrste klastičnih in kemičnih sedimentov v jamah.

Zadnje poglavje obravnava značilnosti kraškega površja, ki se ponovno pričinja z razlago osnovnih značilnosti korozijskih procesov na površju, nato pa je po podpoglavjih predstavljena celotna paleta kraških oblik, od najdrobnejših korozijskih oblik do kraških kotanj (vrtače, udornice, kraška polja), uravnjav in kraških vzpetin. Na koncu poglavja so na kratko predstavljene še fluviokraške oblike in oblike kontaktnega krasa. Lepo pregledno in zanimivo napisano delo zaključujeta krajši terminološki slovarček in seznam temeljne krasoslovne literature.

S tem učbenikom, ki je v bistvu prvi pravi univerzitetni učbenik o krasu v slovenskem jeziku, so študentje v eni knjigi dobili pregledno predstavljene krasoslovne vsebine. Delo jim bo dobro služilo kot pripomoček pri študiju in kot vodilo pri nadaljnjem poglobljanju v zanimivo tematiko o procesih, oblikah in drugih pojavih na krasu, koristno pa bi ga lahko uporabljali tudi drugi, ki jih privlačijo posebnosti in 'skrivnosti' kraškega površja in podzemlja.

Karel Natek